

Na konci druhé světové války si s kamarády hrál v lese plném partyzánů. Schytl kulku, padl v mdlobách k zemi, ostatní kluci s očima navrch hlavy utíkali do Dačic a křičeli, že je mrtvý. „Běžet o milisekundu rychleji, asi by bylo po mně. Kulka mi ale jen lízla obličej. Maminka se složila, táta běžel s chlapama do lesa... a zjistil, že mi nic není.“ vzpomíná Dušan Vančura. „Pro malé kluky byla válka zpestření. Ložili jsme po tancích, prázdné patroly s roznětkami jsme házeli do ohně... Dnes bych to jako otec neudýchal, tenkrát byla rizika všeobecně vyšší, tolik se to nebralo.“

ONDŘEJ FENCL
muzikant
a publicista

LN Jaký byl Dušan Vančura jako dítě školou povinný?

Zlobivý. Domýšlivý premiant třídy. Myslel jsem, že si se samými jedničkami můžu dovolovat, předvádět se. Musím ale složit poklonu Foglarovi, Rychlé šípky se na mé výchově podepsaly víc než rodiče nebo škola. To si s sebou nesu, furt jsem velkej kluk, hraju si na Mirka Dušína, nemám rád nepravosti, sympatizuju se slabšími, domáhám se práva.

LN Co má společného hudba s elektrotechnikou?

Nic. Jsem racionální člověk, mám státnice z matematiky, všechno si zdůvodňuju, všechno mám podloženo – jsem takový „vyrobený“. Každý druhý mi podsouvá, že si hudbou kompenzuju nastavení mysli, ale nedoplňuje se to, jde o dvě věci vedle sebe.

LN Vaše mnohdy zlidovělé texty jsou často taková světská povídaní o božských věcech. Jako byste chtěl bezvěrcům humorně vysvětlit, jak to vlastně s tou vírou je.

To je hezky řečeno; ujasňuju ale i sám sobě. Vlastně nevím, do které sorty patřím. Věčné odpouštění, nastavování druhé tváře, když někdo udeří, to mi není srozumitelné. Blíž mi je starozákonní přístup ke spravedlnosti. Desatero, rád, který jsme si sami vytvořili. Mám rád, když je ve věcech jasno. Pravidla jsou rozdána a ty je ctíš. Ne-li, dáme ti to pocítit. To mi sedí víc než miluj bližního svého jako sebe samého. Pořád si naivně myslím, že svět musí být stvořitelem zařízený spravedlivě – když je někdo čestný a pomáhá druhým, mělo by se to vyplatit.

LN Na který text jste pyšný?

Svěrák říká, že když udělá dobrý kus, musí to jeho samotného dojmout. Někdy se mi stane, že se při zpívání vlastního textu vloudím slzy do očí. A v tu chvíli si pomyslím „tohle je dobře, to je správný, takhle jim to řekni“. Třeba sloka ze spirituálu Oh, Freedom: „*Jméneš lásky, jméneš hnevu zpívám tobě, lidé můj, nejvíc svobody si važ, a čím víc jí postrádáš, o to blíž v dobách zlych při ní stůj.*“ Oproti tomu proslavená Kocábka, zvukomalebný popis starého světa, občas škobrtá, dnes bych ji přečesal. Dostala se do zpěvníků, učebnic, pyšný na ni nejsem... ale zároveň mě ještě rozlobí, když někde uvedou jako autora Jana Vančuru místo Dušana.

LN Na Třeboňsku jste s manželkou založili sbor Sejkorky, dřív má hudba skutečně v každém?

V každém ne, ale dřímá ve spoustě lidí, kteří to nevědí, neměli se k ní jak dostat. Zkusí, napoprve to nejde, odradí je to. Když jsme sem přišli, na školní akademii tančily deváčky na písničku z filmu Sestra v akci puštěnou z playbacku. Zabejčené jsme si říkáli, že to není možné, v regionu se přece dřív muselo zpívat. Jenže učitelky tu pro zpěv neměly talent, ve školce s dětmi rytmicky štkaly Pec nám spadla. Rok dva jsme na tom pracovali. Najednou děcka za-

Život Dušana Vančury je se Spirituál kvintetem spjatý padesát let, hostovat v něm začal v roce 1964. I dnes, téměř v osmdesáti letech, absoluuje 130 vystoupení ročně. FOTO MAFRA - L. TEICHMANN, P. LUNDÁK

Když můžu, tak musím

Půl století zpívá se Spirituál kvintetem, čtvrt století zkoumal počítače, textuje, překládá, vystudoval hru na klavír, hrál závodně tenis, domluví se čtyřmi světovými jazyky, vede dětský sbor, obnovil Antikvartet, moderuje festival klasické hudby...
Osmasedmdesátiletý nezmar a milovník života **Dušan Vančura** z Mirochova.

1961. Na vojně v Sušici. FOTO ARCHIV

intonovala i těžké intervaly, dnes zpívají trojhlasně, zpaměti, vyhrávají soutěže.

LN Jsou pro vás Sejkorky i také věc to „zkusím si něco sám vypiplat od začátku, ne jen jet v rozjetém vlaku“?

Moje žena učí v Chlumu u Třeboně. Řekla „pojď s námi dělat sbor“, tak jsem šel – ženě se neodporuje. Dostávám sto korun za hodinu, za vydělané peníze obvykle zakoupím pohoštění po koncertě. Paní uklízečka má taky sto. Kdyby přijel Tonda Panenka trénovat místní klub, dostane totéž. Tady ještě platí teorie o stejných žaludcích... Děti proměnily životy svých rodin, rodiče s námi jezdí po koncertech, natáčet do rádia, hráli jsme na Macoše, s dechovkou Jižani, v sále filharmonie. Sundají montérky, sežene černé kalhoty a košili, půjčí kabelku, halenku, vyfoukají hlavu, usednou do sedadel sálu, pak si dají v místním bufetu koktejl a zmrzlinu namísto utopenec a piva. Dramatická proměna.

LN Na jihu jste postavil dům

a založil novou rodinu. Proč právě Mirochov?

Okouzlení jihočeskou krajinou je dlouhodobé. V Praze jsem neznal ani všechny lidi v baráku, tady znám pomalu každého v kraji. Až v Mirochově jsem zjistil, že mám rád pole, grunt, majetek, přírodu. Dřív jsem býval jen mykolog, teď se ze mě najednou stal sadař, zemědělec, rybář...

LN Máte za sebou zhruba 8000 vystoupení. Čekal bych, že takto letitá kapela bude spíše ubírat na tempo.

Najezdíme 70 000 kilometrů a odehrajeme sto třicet pódii ročně. Ještě že mám ten dar, že rád řídím. Být politika koncertů na mně, asi bych to trochu zředil a vyzobával větší příležitosti. Jiří Tichota má rád malé venkovské kostelíčky, mně to někdy připadá jako plýtvání časem a silami, obojího valem ubývá. Když pak vidím péči lidí, kteří to všechno s láskou a nezištností organizují a výtěžek koncertu často věnují na bohumilé účely... najednou mi to zas připadá smysluplnější než velké sály.

LN Vaše slova: „Nerad opouštím Mirochov.“ Jak to jde dohromady?

To je tím, že o tom nerozhoduju, jsem loajální podřízený. Tichák je v kvintetu od začátku, nechci mu dělat dusna nebo trupeodniky. Funkčnost kapely stojí pro mě nade vším. Kvintet si zaslouží, aby jel dál, a veškeré mé případné sobecké snahy by mířily proti tomu. Dokud to zdravotně zvládnou, budu zpívat, jak je třeba.

LN O Jiřím Tichotovi se proslýchá, že je kapitánem s pevnou rukou, možná že díky tomu kapelu dovedl k tak úspěšnému výročí. Jak to vidíte vy, „vedoucí umělecké opozice“?

Samozřejmě že bych na jeho místě dělal spoustu věcí jinak. Ne líp, jinak. Říkalo se, že jsme demokratická kapela – nejsme, nikdy

jsme nebyli. A to je dobře. Ono to nejde. I v muzice musí být jeden, který řekne „bude to takhle“ a nazar. Nelze dát všem za pravdu, jakápak demokracie. Ano, řídí pevnou rukou, ale k pevné ruce patří i druhá strana mince – manašft, který tu ruku respektuje a podřídí se cíli, což je Spirituál kvintet. Padesát let bez zjevné ponorkové nemoci mluví za mnohé.

LN Jste bezkonkurenčně nejstarší česká kapela se zakládajícím členem v sestavě. Kolikrát vás napadlo, že už toho bylo dost?

Tichák hrozil dernierou asi pětkrát, předloni na vánočním koncertě dokonce veřejně. Tak jsem si vzal slovo a řekl jsem, že se vsadím, že tam za rok bude stát znovu. A měl jsem pravdu. Jeho ten intenzivní provoz namáhá, rád by se víc věnoval staré muzice a motýlům – on je vášnivý motýlkář. Všichni bychom věděli, co s časem, kdyby kvintet nebyl. Ale jsou to trochu iluze. Není na nás, abychom kapelu ukončili. Myslíme, že je něco nad námi a to jediné má právo to uzavřít. Dokud to jen trochu půjde, budeme hrát. Po padesáti letech už je to povinnost; když můžu, tak musím.

LN Nedávno jste pětkrát za sebou vyprodali Lucernu. S jakými pocity jste šel po finále pátého koncertu do zákulisí?

Rád jsem si po tom zápalu odpočinul, ale celé to bylo tak neskuřečné inspirativní, že nás to spíše ponouklo, ať dál jezdíme. Po pátém koncertě jsme se rozcházelí a smutně koukali do diáře, kdy se zase uvidíme. Dagmar Pecková že jenom odletí do Koreje, tam odpovídá nějaké Mahlery a už plánujeme na jaře společně brněnské koncerty. S Jarkem Nohavicou mi to zas po letech připadalo, jako bychom spolu hráli denně. Hradišťan, další skvělí kamarádi.

LN Ve velkém obsazení mi jako jediný člověk „odjinou“ připá-

dal František Nedvěd. Kvintet vnímám jako společenství moudrých, kde trochu vyčuhovali bratři Nedvědi, talentovaní, ale v dobrém slova smyslu obyčejní kluci. Rozuměli jste si?

Každý svůj druh inteligence používal tam, kde měl. Oba Nedvědi měli smysl pro humor, František elegantní komik, fanfarón, Honza zase smíšek, otevřený, místý až naivní. S Frantou jsem bydlel o zájezdech na pokoji. Intelektově by člověk čekal, že něco zaskřípe, a ono ne. Muzika to setřela. Vzpomínám, jak Honza chodil s kytarou po hotelu a sténal „vy volové, proč jste mi to zatajili!“ – v pětácti objevil Prodanou nevěstu, árie, byl z toho pať. Čuchli s bráchou ke gruntovým vícehlasům, naučili se zpívat z not, zjistili, že to jde i košatěji než trojhlasně. My jsme se od nich zase učili přirozený přístup k hudbě. Honza co slyšel, to zkoušel. Byl jsem u toho, když aranžoval vokály v Brontosaurech: „Ty zpívej tohle, ty tohle – ne, to je blbý, vyměněme to, já půjdu nahoru... jo, teď je to dobrý.“ Bájedný sluch, barevné sladění s bráchou, zdobení, intonační sebezjistota.

LN Nebyla ale nakonec nejkrásnější porevoluční etapa, kdy jste se s muzikou podívali do světa? Jako by Karel Zich do sestavy přinesl jistou vznešenost.

Ano, otevřel se nám svět a my nelenili – Amerika, Austrálie, Chile, Velikonoční ostrov. Užival jsem si to, akorát mi bylo nevěslovně líto, že jsme to nemohli zakusit jako mladí, v době, kdy člověk vstřebává, kdy je formován. Vlastně jsme si jako padesátníci už všechno jen potvrdzovali.

LN Odchodů, i těch navěky, už jste zažili několik, smrt Karla Zicha byla asi největší rána, že?

To byl totiž jediný případ, kdy odešel pták v rozletu. Kája byl milý, společenský, slušný člověk, mladý, můj blízký přítel. Po

té tragédii jsem neměl chuť pokračovat, celá kapela byla na vážkách. Při prvních vystoupeních po pauze se draly slzy do očí, díval jsem se vedle, kde vždycky zpíval Kája... najednou tam nestál. Nezávidím jeho nástupci Jirkovi Holoubkovi, ta pozice pro něj musela být těžká.

LN Napadlo vás někdy, že vám komunisti ukradli čtyřicet let života?

Mockrát. Byly doby, kdy jsem na nic jiného nemyslel. Obrovský zločin, nikdy jim to neodpustím. Mého otce vyhodili z justice, naši rodinu musela žít maminka. Vždycky budu vědět, na jaké politické pozici musím stát, nic mnou nepohne. Napáchali tolik zla a škod... věta „zlatí komunisti“ mě zvedá ze židle.

LN Jak jste spokojen s chodem věcí obecných čtvrt století od revoluce?

Pořád se utěšuju biblickým příběhem o Mojžíšovi a jeho lidu, který bloudil dlouhých čtyřicet let pouští, než dospěl do země zaslíbené. Oni ale měli tu výhodu, že jim v čele nestál samolibý mluvka. Svobodu holt nikdy nikdo nedostal zadarmo.

LN Kdy vám bylo v životě nejsmutnější?

Myslím, že to teprve přijde.

Dušan Vančura

Narodil se v roce 1937 v Užhorodu. Vystudoval ČVUT, obor měřič a řídicí technika. Pracoval jako výzkumný pracovník, je autorem několika patentů. Ve Spirituál kvintetu začal hostovat v roce 1964, od roku 1969 je jeho stálým členem jako zpěvák, kontrabasista a zásadní textař. Jeho texty zpívají též Hradišťan nebo František Nedvěd.